

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Asalæren

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Asalæren", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Aarhus Universitet, Det Teologiske Fakultet. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1807_65-txr-shoot-idm110.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Oversigt over tryk og manuskripter

Manuskripter

Der eksisterer en kladde til et sammenhængende uddrag af "Om Asalæren". Det befinder sig i fasc. 264.1.d i Grundtvig-arkivet på Det Kongelige Bibliotek.

Tryk

1807 *Ny Minerva*, maj (*Bibliografien* nr. 65).

1808 Originalens tekst fra s. 184, linje 2 f.n. til s. 187, linje 17 f.o. blev med – undtagelse af s. 186, lin. 7-14 – optaget i *Nordens Mytologi* 1808, s. 146-149.

Manuskriptbeskrivelse

Der er bevaret et manuskript til en sammenhængende del af artiklen "Om Asalæren".

Fasc. 264.1.d (tidligere 264.1.c)

Indhold

Manuskriptet er en kladde til s. 166-183 (ud af s. 156-88) (nærmere betegnet s. 166 linje 20 til s. 183 linje 19) i "Om Asalæren". Første linje lyder: "at her er Tidspunkten, da de bortkastede"; sidste linje lyder: "Stande udgravne".

Rettelserne er få. Lange tekststykker består – ligesom det færdige tryk – af oversatte eddadigte; og selv fodnoterne med uddybende henvisninger til eddadigte findes i manuskriptet.

Trykket er oftest identisk med manuskriptet, men der er indimellem afvigelser. Disse afvigelser kan fx gå ud på, at Grundtvig i trykket har "Alfader", hvor manuskriptet har "det Evige", eller at Grundtvig i manuskriptet bruger det lidt ældre udtryk "hvi", hvor trykket har "hvorfor". Det suggestive "Vi maa med Thor vende hjem til Asgaard og beskue den ny Kamp mellem Aser og Jetter" bliver til det mere abstrakte "Kampen begyndte mellem Kraften og Massen" (s. 170). Et latinsk citat blad 4 recto er ikke anvendt i trykket.

Sammenfattende kan man sige, at trykket er lettere forståeligt og mere pædagogisk end manuskriptet.

Der er ingen indholdsregistret i Registranten.

Datering

Da Grundtvigs bidrag i *Ny Minerva* er dateret 22. maj 1807, er denne kladde formentlig blevet til i løbet af foråret 1807.

Omfang og struktur

16 sider i 8°, dvs. et helt læg. Mål: 98 × 159 mm, opskåret. Der er hverken foliering eller paginering.

Tilstand

Manuskriptets tilstand er god. Alle blade er beskrevet. Det er tydeligt, at der i forhold til den trykte tekst mangler et ca. et halvt læg før og et halvt læg efter det overleverede læg.

Papir

Det håndgjorte, kraftige papir er i dag svagt gulligt, men har formentlig været hvidt.

Der er vandmærke: skjold med figur i og krone over.

Skriveredskab

Svagt afbleget, oprindelig sort blæk.

Hænder

Der findes ingen fremmede hænder i manuskriptet. Hånden er spinkel og regelmæssig.

Brug og behandling

- 1807: *Ny Minerva*.
- 1946: Helge Toldberg har i *Grundtvig som filolog*, s. 100, gjort rede for Grundtvigs sproglige forsøg med forskellige oldislandske ord.
- 1980: Flemming Lundgreen-Nielsen har i *Det handlende ord*, s. 212 f. bd. 1 (Lundgreen-Nielsen 1980) omtalt og citeret manuskriptet. I note 75 oplyser han, at Grundtvig i fasc. 264.1.d "på skrømt fralægger sig meningsfællesskab med Schelling og Steffens og hylder det 18. århundredes fornuftrettede syn på poesi [...] [og at afsnittet] er udeladt - med rette, da resten af afhandlingen i indhold og tone viser det modsatte".

Bibliografisk beskrivelse

(Maanedskriftet Ny) Minerva

Titel

Oprindelig var titlen *Minerva, et Maanedsskrift*, en titel, som holdt til og med juni 1799, hvor den skiftede til *Maanedsskriftet Minerva*. Fra januar 1806 var titlen *Maanedsskriftet Ny Minerva*.

Redaktører

1785-1789	Christen Pram og Knud Lyne Rahbek
1790-1794	Christen Pram
1794-1798	Knud Lyne Rahbek
1798-1799 (sept.)	Knud Lyne Rahbek og Peter Collet
1799-1808	Knud Lyne Rahbek

Andre faste medarbejdere

Frederik Christian af Augustenborg, medlem af statsrådet, minister for undervisning m.v.

Christian Colbiørnsen, assessor, generalprokurør

Rasmus Nyerup, professor

Niels Treschow, professor, politiker

Frederik Sneedorff, professor

Peter Andreas Heiberg, forfatter

Jens Baggesen, forfatter

Trykker og trykkeri

Ny Minervas trykker var Johan Frederik Schultz. Han kom fra Odense til København i 1777 og købte i 1783 et mindre trykkeri. Af titelbladet til *Ny Minerva* fremgår, at han var "Kongelig og Universitets-Bogtrykker" i København. Disse privilegier havde han opnået i henholdsvis 1789 og 1786. Trykkeriet fremgår dog ikke af alle numres titelblade.

Schultz var ven med en række af tidens betydeligste forfattere, fx Knud Lyne Rahbek, Christen Pram, Jens Baggesen og Rasmus Nyerup. Ud over universitetets skrifter, heriblandt den meget indbringende almanak, trykte han en række af tidens skønlitterære værker og tidsskrifter, f.eks. *Den danske Tilskuer*.

Indhold

Det var redaktørernes idé, at tidsskriftet skulle behandle både samfundslivet og skønlitteraturen. Hermed lagde det sig i forlængelse af oplysningstidens ideer om, at såvel det praktiske liv som kunst og religion virkede fremmede for borgernes og samfundets trivsel. Tidsskriftet bragte derfor både omtaler af litteratur og samfundsforhold, ligesom det bragte nyheder om udenlandske forhold i øvrigt, bl.a. om den franske revolution.

De litterære bidrag kunne bestå af hele, afsluttede værker, fx digte, eller udkast til større værker, fx scener af et drama.

De sidste sider i hvert nummer rummede indlæg under overskriften "Litteratur" og bragte som regel oversigter over nyudkommen skøn- og faglitteratur.

Et banebrydende træk ved tidsskriftet var den næste helt faste artikel under overskriften "Historien". Her bragte tidsskriftet udenrigspolitiske reportager. "Historien" blev særligt efter udbruddet af den franske

revolution i 1789, under de efterfølgende revolutionskrige og under Napoleonskrigene af stor betydning for bladet. Beretningerne støttede sig på læsningen af udenlandske tidsskrifter samt på brevveksling med udlændinge og danskere i udlandet. Tidsskriftet blev sin tids vigtigste kilde til udenrigspolitiske begivenheder.

I begyndelsen var det navnlig Christen Pram, der skrev de redaktionelle indlæg i bladet, men fra januar 1793 og tre måneder frem blev de skrevet af Jens Kragh Høst, hvorefter Christen Pram igen tog over.

Bagsiden kunne rumme alt fra friske oplysninger om krigssituationen i Europa (fx september 1806) til oversigter over bogtrykker Schultz' øvrige udgivelser.

Udgivelseshistorie

Udgivelsesperiode og oplag

Tidsskriftet, der udkom i årene 1785-1808, blev grundlagt af Christen Henriksen Pram og Knud Lyne Rahbek. Det udkom som månedsskrift i perioden fra juli 1785 til december 1807, men fortsatte som kvartalskrift fra 1808 og havde altså hermed en nedgang fra tolv til fire numre om året. Nedgangen skyldtes økonomiske vanskeligheder, der dog fortsatte, og tidsskriftet måtte derfor gå ind i 1808.

Ny Minerva blev delvist genoptaget under titlen *Dansk Minerva* 1815-1819 med Knud Lyne Rahbek som redaktør.

Oplagene omkring århundredskiftet var pæne, fx var postoplaget 1798 på 224 stk. Hertil kommer formentlig et mindre løssalgsoplag af ukendt størrelse. I år 1800 var hele oplaget på ca. 1000.

Hyppighed

Selv om bladet efter titlen var et månedsskrift, kunne det samles i kvartalsudgivelser (fx: "April, Mai og Junii, 1807") med en fælles, men stadig månedsopdelte indholdsfortegnelse. Også arknummereringen og pagineringen var fortløbende inden for et kvartal.

Når man ser på de datoer, hvormed redaktøren, fx Knud Lyne Rahbek, underskrev de enkelte måneders numre, ser det ud, som om udgivelsen ofte har været mere end en måned forsinket. Fx er det sidste bidrag i det, der efter bladhovedets angivelse er julinummet fra 1806, dateret 24. august 1806.

Både før og i den periode, hvor Grundtvig bidrager, samles tidsskriftets numre undertiden til kvartalsudgivelser.

Opbygning

Både måneds- og kvartalsudgaverne er forsynet med en indholdsfortegnelser

Kun månedsudgaven (fx maj 1807) rummer trykfejlsliste; trykfejlene er ikke rettet i kvartalsudgaven.

Omfang

Oprindelig bestod tidsskriftet af 85-110 sider pr. nummer, dvs. pr. måned. Maksimum nås omkring 1791 med 150 sider pr. nummer. Fra 1803 er der i gennemsnit 110 sider pr. nummer.

Pris

Det er ikke lykkedes at finde prisen, hverken for et enkelt nummer eller i abonnement for året 1807. Prisen i abonnement for året 1808 er 1 rigsdaler pr. nummer (*Ny Minerva* (december 1807), s. 336).

Format, typografi og papirkvalitet

Format og paginering

Tidsskriftet er i lille oktav med arknummerering. I 1806 og 1807, hvor Grundtvig skriver til bladet, har det fortløbende paginering for hvert kvartal.

Et ubeskåret eksemplar af tidsskriftet måler 175 mm × 115 mm. Formatet for et indbundet og beskåret eksemplar er ca. 168 mm × 102 mm.

Der er arksignatur med angivelse af titel, måned og år, oftest på de to første blade i lægget, fx: "Ny Min. Mai 1807." + arksignatur, fx "L". Næste blad er derefter mærket "L2".

Der er kustoder.

Papir

Groft, tarveligt håndgjort papir med tydelige kædelinjer. Oprindeligt har papiret været svagt gråligt; nu er det gulligt. Det er ofte brunpletet, især ved randen. Der ses ingen vandmærker.

Titelbladet (omslaget) kan evt. være en smule kraftigere.

Typografi

Tidsskriftets er enspaltet. Klummen måler fra regnet klummetitel ca. 132 mm × 75 mm.

Hver ny artikel begynder efter en dobbelt skillestreg i hele klummens bredde. I de enkelte bidrag angives nye afsnit med en kort, centreret skillestreg. Hvis en artikel slutter midt på en side, kan der være en prydstreg. Derudover opereres med forskellige skriftgrader; fodnoter og stillingsbetegnelser for forfatterne er sat med mindre grad. Fodnoter er indvist i teksten med en asterisk og en højreparentes (*). Fodnoterne adskilles fra brødteksten med to mellemslag (blanke linjer).

Skriftsnittet er fraktur. Romanske og latinske ord og vendinger, f.eks. "Le Pape s'est trompé, bein qu'il est infaillible", sættes i antikva. Schwabacher kan, ligesom spatiering, bruges til fremhævelse. Strofiske tekster kan være sat med mindre skriftgrad.

Afsnittene med "Litteratur" og "Historien" – som man kan kalde de redaktionelle bidrag – er sat med mindre skydning end de egentlige artikler og litterære bidrag, men med samme skriftgrad.

Titelbladene er forskellige: nogle er udstyret med rammeornamentik og prydstreger, andre blot med prydstreger. Ved både måneds- og kvartalsudgivelser fylder titelbladet hele første side, ved kvartalsudgivelser dog kun for første måneds vedkommende. De to sidste måneder har ved kvartalsudgivelser kun månedsnavnet i bladhovedet på den side, hvor månedens første artikel bringes. Derudover anvender tidsskriftet ikke bladhoved.

"Om Asalæren", *Ny Minerva*, maj 1807

Lokalisering

Grundtvigs bidrag er dateret 22. maj 1807.

Grundtvigs bidrag, afhandlingen "Om Asalæren", står på s. 156-188 i *Ny Minerva*, maj 1807.

Majnummeret 1807, der formentlig først udkom i juli 1807, indeholder følgende:

- De danske Kongers (af det oldenborgske Huus) Characteristiker af Hr. Dr. G. L. Baden
- Asalære, af Hr. Candidat Grundtvig
- Themistokles, anden Act, af Hr. Krigsraad Hedegaard
- Litteratur (ved redaktørerne)
- Historien (ved redaktørerne)

Afvielser

Grundtvigs bidrag afviger ikke typografisk fra artiklerne i *Ny Minerva* i øvrigt.

Intern varians

Følgende tre eksemplarer er blevet kollationeret og beskrives alle nedenfor:

- Det Kongelige Biblioteks eksemplar (katalognummer: K355, 8°), *A ekspl. 1*
- Grundtvig Bibliotekets eksemplar 1 (ejersignatur: Kirkeligt Samfund), *A ekspl. 2*
- Grundtvig Bibliotekets eksemplar 2 (katalognummer: 1493 Ik), *A ekspl. 3*

Ved intern kollation af disse tre eksemplarer af førstetrykket er der konstateret udfald af et bogstav i trykkeprocessen, men bortset fra slid på enkelte typer er der derudover ingen intern varians.

Eksemplaret fra Det Kongelige Bibliotek, som er et eksemplar med kvartalstitelblad, er valgt som tekstgrundlag, fordi et udfald af bogstav på s. 178 (i noten), som findes i de to andre eksemplarer, (endnu) ikke optræder. Sammenligner man med de andre eksemplarer, kan man se, at udfaldet af bogstavet 'r' i ordet 'er' før ordet 'Ragnarok' har medført, at første bogstav i Ragnarok kommer længere væk fra resten af ordet, fordi der ved bortfaldet af 'r' i satsen bliver mere plads på linjen. Der er derfor måske grund til at formode, at alle tre numre fra kvartalet er trykt på én gang.

Grundtvig Bibliotekets eksemplar 2, der er et eksemplar med månedstitelblad, bringer en trykfejlsliste for marts og maj 1807. To af disse rettelser er af betydning for Grundtvigs tekst; og de indgår som grundlag for emendingen. Hverken trykfejlslisten eller rettelserne er medtaget i de andre eksemplarer, hvorfor der er grund til at formode, at dette eksemplar er trykt sidst.

De kollationerede eksemplarer

Beskrivelse af eksemplar fra Det Kongelige Bibliotek, kat. nr. K355, 8° (emendingseksemplar *A ekspl. 1*)

Dette eksemplar er beskåret og indbundet som kvartalsskrift, dvs. sammen med april og juni 1807. De tre måneder har fælles titelblad. En side måler 101 mm x 165 mm. Bladets titel, som er centreret på siden og rummer flere skriftgrader, lyder (med '/' som markering af linjeskift):

"Maanedsskriftet / Ny Minerva / [prydstreg] / April, Mai og Junii, / 1807 / Udgivet / ved / Knud Lyne Rahbek, / Professor. / [prydstreg]."

Samtidig har majhæftet (der begynder på ark H) sin egen titel, som ikke udgøres af et helt titelblad, men kun er et hoved på bladets første bidrag. Rettelserne fra rettelsesbladet i majnummeret er ikke fulgt.

Permen rummer også numrene fra første kvartal, dvs. januar, februar og marts 1807. April-maj-juni-nummerets sidste blad (s. 332) er dateret: "den 27de Julii 1807. K. R.". Dette kan tyde på, at majnummeret først udkom i slutningen af juli eller begyndelsen af august 1807.

Faksimilerne i GV stammer herfra.

Beskrivelse af eksemplar fra Grundtvig Biblioteket, katalognummer 3.2, ex.1 (emendingseksemplar A ekspl. 2)

Dette tryk har tilhørt Kirkeligt Samfund og er et 'skrælet' og beskåret eksemplar. Mål af 1 side: 98 mm × 167 mm.

Størstedelen af bøgerne på Grundtvig Biblioteket stammer fra denne samling og er forsynet med ex libris, heriblandt dette eksemplar. Før Kirkeligt Samfund har Svend Grundtvig og efter ham Karl Schønberg ejet det.

En af disse tre tidligere ejere har ladet N.F.S. Grundtvigs bidrag forsyne med et lidt stivere omslag, der er klæbet sammen med bidragets første og sidste blad, således at resten af tidsskriftets tekst ikke er synlig for læseren. Dertil kommer, at der er indsat to for- og bagsatsblade både før og efter bidraget. Disse forsatsblade er falsset og indsyet mellem læggene. Andet forsatsblad er forsynet med en håndskreven, centeret titel over syv linier, lydende (linieskift markeret ved '/')

"Udtaget af / Maanedsskriftet / Ny Minerva / Mai 1807. / Udgivet / ved / Knud Lyne Rahbek."

Nederst på sidste side af Grundtvigs bidrag (s. 188) er et halvt, blankt blad klæbet hen over den tekst, der følger efter Grundtvigs.

Bageste, blanke bagsatsblad er forsynet med følgende håndskrevne oplysning i nyere hånd: "Registranten nr. 65", altså indskrevet tidligst 1948.

Ydermere er bidraget indbundet i et sort og blå marmorert papbind med lærredstryk og -hjørner (slutningen af 1800-tallet?). De yderste af de indføjede for- og bagsatsblade er klæbet op på indbindingen.

Beskrivelse af eksemplar fra Grundtvig Biblioteket, katalognummer 1493 I k, ex. 2 (emendingseksemplar A ekspl. 3)

I dette eksemplar af "Om Asalæren" har vi at gøre med en version af *Ny Minerva*, hvor man tydeligt kan se, at bladet var et månedsskrift. Eksemplaret er kraftigt beskåret. Mål af 1 side: 91 mm × 16,7 mm.

Titlen, som er centreret på siden og rummer flere skriftgrader, lyder (med '/' som markeringer af lineskift):

"Maanedsskriftet / Ny Minerva / [prydstrøg] / Mai, 1807. / Udgivet / ved / Knud Lyne Rahbek, / Professor."

Hertil kommer – efter en skillestrøg – oplysninger om trykker:

"Kjøbenhavn, / Trykt og forlagt hos Directeur Johan Frederik Schultz / Kongelig og Universitets-Bogtrykker."

Titelbladet har dobbelt ramme med ornamenten og er klæbet til falsen på yderste blad af det læg, som rummer begyndelsen af "Om Asalæren".

Dette eksemplar består således af titelbladet for maj 1807, hvis versoside (bagside) bl.a. rummer indholdsfortegnelse for majhæftet og trykfejlslister for både marts og maj 1807. Eksemplaret er fremkommet ved, at det læg, der rummede siderne 147-158, har fået fjernet midterbladet (s. 151-154), hvorefter s. 147-

50 er blevet bortskåret, således at disse blade nu kun optræder som en lille fals. Det læg, der rummer siderne 159-176, vidner med huller efter en snor om en tidligere hæftning.

Mod slutningen af Grundtvigs bidrag er der sket noget tilsvarende i indbindingen, idet s. 179-190 har udgjort et læg, der ligeledes har fået bortskåret de blade, der ikke rummede Grundtvigs bidrag, så kun de blade er med, hvorpå Grundtvigs bidrag er trykt. For at undgå at bladene falder fra hinanden, er fraklippet sket med bevarelse af en ret bred fals. Tekst, der ikke har noget med Grundtvigs bidrag at gøre, er overstreget med blyant.

Tekstkritik

Anvendt litteratur

- *Dansk Biografisk Leksikon*, 3. udgave 1979-1984. København
- Erslew, Thomas Hansen ([1962-1965], første udgave 1847) *Almindeligt Forfatter-Lexicon for Kongeriget Danmark med tilhørende Bilande, fra 1814 til 1840*. København. Fotografisk optryk, Villadsen & Christensen. København
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) *Det handlende ord. N.F.S. Grundtvigs digtning, litteraturkritik og poetik 1798-1819*. København
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografien* bind 1-4. København
- Rønning, Frederik (1907) *N.F.S. Grundtvig. Et Bidrag til skildring af dansk åndsliv i det 19. århundrede* bind 2:1. København
- Søllinge, Jette D. & Niels Thomsen (u.å. [1988]) *De danske aviser 1634-1989, bind 1: 1634-1848*. København
- Toldberg, Helge (1946) *Grundtvig som Filolog*. København

Anvendte websider

- http://da.wikipedia.org/wiki/Minerva_%28tidsskrift%29